

Motion till riksdagen 2013/14:K236

av Jan Lindholm (MP)

Revision i kommunsektorn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svagheterna med den kommunala revisionens självständighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av kommunallagen när det gäller uppföljning och revision.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av inrättandet av självständiga regionala kommunrevisionsverk.

Bakgrund

Sedan millennieskiftet har det blivit allt vanligare med avknoppning av offentlig verksamhet, särskilt efter valet 2006 ökade avknoppningarna märkbart och då företrädesvis i borgerligt styrda kommuner och landsting.

Allmänheten har svårt att förstå hur daghem kan säljas till personalen för några hundra tusen kronor för att efter mindre än ett år säljas vidare för några miljoner. När tidningarna berättar att kommunen sålt verksamheter som värderats till 80 miljoner kronor för bara 3,4 miljoner kronor till personalen så uppfattar många det som ren förskingring. Några fall har anmälts till Ekobrottsmyndigheten med rubriken "grov trolöshet mot huvudman". Åklagaren ansåg dock att det inte går att styrka uppsåt och ingen ställs därmed till svars.

Korruption, mutor och svågerpolitik ventileras ibland i lokaltidningar exempelvis när ett företag får ett uppdrag på tveksam grund. Motala, Göteborg, Gävle, Falun och Solna är exempel på kommuner som har figurerat i sådana sammanhang, men mutor är svårt att bevisa.

Fel! Okänt namn på

Visst händer det att oegentligheter av liknande slag uppdagas i relationer mellan företag, men här är förmodligen mörkertalet stort. För den lille aktieägaren som inte får del av riktade bonusprogram och andra förmåner kan skillnaden mellan bonusar och mutor upplevas som hårfin. Det är trots det oftast när det offentliga utgör den ena parten som korruption förs på tal.

Korruption handlar emellertid inte enbart om mutor utan om missbruk av förtroende, som Inga-Britt Ahlenius påpekar i en artikel i DN den 15 juli i år. När medborgare upplever en ojämlig behandling av tillståndsansökningar eller bygglov så utgör det grund för en bredare misstro. Att det är förtroendevalda kommunala revisorer som skall granska sina partikamraters sätt att utöva den makt de har ökar förmodligen inte tilltron till ojävig maktutövning. Frågan om den kommunala revisionen har behandlats av riksdagen ett flertal gånger. Regeringen har även föreslagit och riksdagen beslutat om vissa ändringar i formerna för hur de förtroendevalda revisorerna utses med mål att minska risken att en revisor reviderar sitt eget arbete. Trots att det normalt är oppositionens politiker som leder revisionsarbetet så missar granskningen allt för ofta brister i maktutövning och oklara motiv till beslut. Det är uppenbart att de åtgärder som vidtagits inte räcker. Det är förmodligen tid för en helt oberoende, eller åtminstone moderniserad, kommunal revision.

Motivering

Kommunsektorn är stor, den sysselsätter mer än en miljon anställda förutom att den driver över 2 000 olika företag och sektorn finansieras av ungefärligen en tredjedel av våra samlade inkomster. Bakgrundsteckningen till motionen kunde ha bestått av en lång lista med redogörelser över tvivelaktig ekonomisk hantering i kommunsektorn men för att inte göra framställningen för oöverskådlig avstår vi från det.

Kommunsektorn är dock en svåröverskådligt struktur som både ger tillstånd, reglerar, utför och kontrollerar vilket ofta, eller nästan i alla lägen, gör att kommunen sitter på flera stolar i en och samma händelsekedja. Återkommande skandaler visar att kontrollsystemen är undermåliga och att det måste finnas extern granskning i så komplexa organisationer som de som kommuner och landsting utgör.

Att de förtroendevalda revisorerna har stöd av upphandlade revisionsfirmor för den ekonomiska granskningen räcker uppenbarligen inte. Kommunallagens offentlighetsprincip, meddelarfriheten och efterforskningsförbudet borde tillsammans bilda en trygg säkerhetsventil men är uppenbarligen inte tillräckligt. Vi menar inte att den reguljära revisionen ska behöva förlita sig på sådana mekanismer och så kallade "whistleblowers", men noterar ändå det märkliga i att revisionen trots dessa ventiler inte fångar upp alla brister. Offentlig verksamhet, inklusive de helägda kommunala bolagen, är i verkligheten betydligt mer öppna och transparenta än något privat företag, ändå sker upprepade misstag, om det nu handlar om misstag.

Fel! Okänt namn på

Det kommunala självbestämmandet är heligt i alla partier. Vi glömmer då kanske att den självständigheten handlar om relationen till regeringen, inte till riksdagen. Riksdagen beslutar om de lagar kommunerna lyder under, även kommunallagen. Beslut i riksdagen om en stärkt kommunal revision borde inte uppfattas som ett ingrepp i det kommunala självbestämmandet utan tvärt om som ett stärkande av det kommunala självbestämmandet. Syftet är ju att säkerställa de demokratiskt fattade besluten i kommunen.

Det borde vara mycket enkelt för riksdagen att vid behandlingen av denna motion ta fram underlag som visar på brister i dagens kommunala revision. Exempelen de senaste tio åren borde vara så pass många att det inte kan finnas några svårigheter för riksdagen att konstatera att det finns brister i den nuvarande kommunala revisionens självständighet. Detta bör riksdagen därför kunna ge regeringen till känna som sin uppfattning.

Att stärka den demokratiska beslutsstrukturen och skydda den från förtroendeskadorna genom missbruk av den kommunala kompetensen kan förmodligen ske genom en utvecklad reglering av revisionen i kommunallagen. Riksdagen bör ge regeringen till känna som sin uppfattning att en utredning med detta syfte bör tillsättas.

En fråga som bör övervägas är om det inte vore lämpligt att genomföra en förändring i likhet med den som genomförts för att åstadkomma en mer självständig revision av regeringens arbete för riksdagens räkning. Ett förslag som debatterats är att inrätta regionala kommunrevisionsverk som har till uppgift att stödja sina kommuner och landsting med helt självständiga revisioner. Hur de förtroendevalda revisorernas roll skulle påverkas av en sådan reform måste självklart utredas. Erfarenheter av förändringarna i riksdagens revisionsarbete behöver inte resultera i att man rakt av kopierar. Riksdagen bör med utgångspunkt från det anförda ge regeringen till känna som sin uppfattning att regeringen bör komplettera uppdraget till den ovan föreslagna utredningen med uppgiften att även studera och komma med förslag på hur regionala kommunrevisionsverk skulle kunna införas.

Stockholm den 1 oktober 2013

Jan Lindholm (MP)